

СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ
Зборник радова са V међународног научног скупа
одржаног на Филолошко-уметничком факултету у

Крагујевцу
(29-30. X 2010)

Књига I

КЊИЖЕВНИ
(СТАНДАРДНИ) ЈЕЗИК И
ЈЕЗИК КЊИЖЕВНОСТИ

Крагујевац, 2011.

Стана РИСТИЋ¹

Институт за српски језик САНУ, Београд

ГЛАГОЛИ ВИЗУЕЛНЕ ПЕРЦЕПЦИЈЕ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду је, на основу лексичкосемантичке и граматичке анализе примера употребе глагола *видети* и *гледати*, установљено да су ови глаголи типични представници поткласе глагола визуелне перцепције чија су правила употребе у српском језику реализују у оквиру шест серија, али са различитом дистрибуцијом. Употребе двовидског глагола *видети* немају дистрибутивних ограничења и његово значење реализује се у свих шест серија, па се овај глагол може сматрати прототипичним представником глагола визуелне перцепције.

Кључне речи: глаголи *видети* и *гледати* као типични глаголи визуелне перцепције, лексичкосемантичке и граматичке карактеристике глагола визуелне перцепције, серијална регуларност употребе глагола визуелне перцепције, српски језик

1.0. У раду су, на основу лексичкосемантичке и граматичке анализе примера употребе глагола *видети* и *гледати* на корпусу Речника САНУ, установљене опште карактеристике поткласе глагола визуелне перцепције, који припадају класи перцептивних глагола.

1.1. У перцептивне глаголе, осим глагола вида спадају и глаголи слуха, укуса, мириса и осета, чије се значење идентификује примитивом 'перципирати'. Сваки од пет видова перцепције одликује се са по три регуларне серије глагола, које организују семантичку парадигму са укупно 15 јединица, као основу општег лексикографског типа у сфери перцептивне лексике (исп. Апресјан 1995: 357–358). У српском језику ту парадигму чине следеће јединице: *видети* – *бићи вићен* (од некога) – *гледати*, *чући* – *бићи чући* (од некога) – *слушати*, *мирисати* (осећати мирис) – *мирисати* (запахнути мирисом некога) – *мирисати* (*помирисати*), *осећати укус* – *бићи укусан* – *пробати*, *осети* – *изазвати осети* – *додиривати*. Као што је показано, ова класа глагола представља релативно прост и добро организован систем, што пружа могућност лакшег утврђивања појединачних лексикографских портрета и одређених типова унутар класе и поткласе, као и унутрашње везе између лексикографских типова и начина концептуализације стварности у сфери перцепције (исп. нав. дело: 355–356).

1.2. Семантичка парадигма од 15 јединица у српском језику, као и у неким другим језицима (нпр. руском и енглеском), није у свим случајевима попуњена глаголским лексемама, него се уместо њих употребљавају слободне или полуслободне везе речи, нпр. у српском *осећати укус*, *бићи укусан* (за перцепцију укуса) или се у трочлавној парадигми користи многозначност једног истог глагола, нпр. у српском глагола *мирисати* (исп. нав. дело: 358).

1.3. У анализи наведених глагола имали смо у виду и то да перцептивни глаголи спадају у класу стативних глагола и да имају све карактеристике статива:

1 stana.ristic@isj.sanu.ac.

морфолошке, синтаксичке и семантичке.² Они имају својство полуфактивности, и у неким случајевима могу бити носиоци фразног акцента, а у српском језику и изразиту способност управљања реченицама повезаним односним речима типа: *ко, шта, где, ошкуда, кад, колико, како*, нпр.:

Ја сам видео *ко је отворио врата / шта је он донео* и сл.

1.4. Главни у овој класи су глаголи вида, затим слуха, па онда остали, што се на семантичком плану одражава у мањој продуктивности процеса метафоризације код глагола визуелне и аудитивне перцепције, док је за друге перцептивне глаголе управо карактеристичан продуктиван процес метафоризације (исп. нав. дело: 363).

2.0. У анализи се полази од већ установљене чињенице да примарна ситуација перцепције укључује два основна учесника – онога који перципира и оно што се перципира.³ На основу овога могу се издвојити две примарне серије глагола (или других предикатних речи) којим се истовремено исказује стање првог и другог актанта перцептивне ситуације.

2.1. Прву серију чине глаголи код којих се прва семантичка валентност попуњава именом субјекта перцепције, а друга валентност именом објекта перцепције у активним конструкцијама, типа:

(1) Са прозора одмаралишта *деца су видела гладику површину реке*.

За ову серију карактеристично је појачавање видске опозиције у смислу свршености радње, активности, а с тим у вези и реализација компоненте фактивности, као и неутрализација компоненте циљне усмерености визуелне перцепције, што ограничава реализацију употребе глагола типа *гледајти* у овој серији. Ту разлику најбоље илуструју примери употребе оба глагола у истој реченици:

И док је имао очи да *гледа*, могао је да *види*: најдраже од свих бића ... скакало је око њега (Андрић, СКГл НС 52, 424).

Брајковић само себе *гледаше*, од народа се одвајаше и не *виђаше* далеко (Дан. Ђ. 7, 111).

Тако се у корпусу јављају бројни примери прве серије глагола *видети*, а нису нађене потврде за глагол *гледајти*. У случајевима преклапања значења у већини примера ови глаголи су међусобно незамењиви, међутим у појединачним примерима та је замена могућа, што показују примери типа:

Примери незамењивости:

видети (некога, нешто), (*у*)*гледајти*, *опазијти*, *опажајти*, *посматрајти*.

По начину његовог поступања јасно *видимо* / *гледамо да не зна шта се догодило (Ред.).

фиг. Кућа мене ни *видјети* / *гледајти неће | Док осветим побратима свога (НП, БВ1912, 251).

2 О основним опозицијама радња – стање и акционални – стативни гл. у класификацији глаголских класа в. Аפרесјан 2006: 88.

3 Однос између учесника догађаја код перцептивних глагола одређен је њиховим општим значењем активности и припадношћу стативним глаголима. Имајући то у виду, у перцептивној ситуацији могу бити реализовани актанти са следећим семантичким улогама: агенс (код глагола са значењем активног деловања субјекта перцепције), субјекат (код глагола са значењем пасивног односа субјекта перцепције), објекат (код глагола са значењем субјекта перцепције који осећа деловање објекта перцепције) и предмет (код глагола са значењем онога што се налази у фокусу пажње субјекта или агенса) (исп. Аפרесјан 1995: 357, нап. 6).

искусити, уверити се.

Ко је *видео* / *гледао да хајдук господарем земље и народа бити може (Бат. 1, 299). Сад већ приспева нараштај који није *видео* / *гледао батина, није видео кад кога бију (Лаз. Л. 2, 199).

Примери замењивости:

Кад је *виђу* / *гледам* ђе се смије млада | Свијет ми се око главе врти (Њег. 7, 155). Не знам како ћу [писмо] моћи довршити, јер једва на очи *видим* / *гледам* (Гар. И. 2, 32). Ти си то све *на своје очи видјела* / *својим очима гледала* (Шен. А. 5, 310).

2.2. Другу серију чине конверзивни глаголи⁴ или глаголски изрази пасивне конструкције, код којих се прва семантичка валентност попуњава именом објекта перцепције, а друга валентност именом субјекта перцепције, нпр.:

(2а) Са прозора одмаралишта *деци* је била видна *глатика површина реке*.

У корпусу ова серија је потврђена само појединачним примерима:

видети:

(**некоме, од некога**) *бити виђен, ојажен*.

Није хтео да с Краљем *буде сад од кога виђен* (Цес. 5, 137).

гледати:

(**некога некако, некаквим**) *смаштраити, држати; шреширати*.

И свуда је он ... стварао пијани, бијесни вртлог ... слијепо ... уживајући да *буде гледан као први* (Цес. 5, 21).

Веома је честа употреба и конверзивне пасивне конструкције са формантом *се* и са неисказаним субјектом перцепције, нпр.:

(2б) Са прозора одмаралишта *се видела глатика површина реке*.

видети:

(уз глаголе **хтети, волети, марити и сл.**) *бити зајажен, примећен*.

С лепојкама тешко иде: | Хоће свуда да су прве, | Хоће свуда *да се виде* (Јов. В. М. 2, 15). *Хишо* је као и сви уметници и он сам највише *да се види* (Ђорђ. Т. 16, 81).

гледати:

У ратно вријеме *није се* тако точно *гледало* на године (Кол. 1, 7).

2.3. Субјекат перцепције може перципирати неки објекат не само пасивно, него и активно, циљно усмеравајући перцепцију да би добио одређене информације о свету који га окружује. Зато је могуће издвојити и трећу серију глагола перцепције, коју у српском језику представљају глаголи типа *гледајти*. Њима се исказује активно, усмерено учешће субјекта у перципирању нечега, нпр.:

(3) Са прозора одмаралишта *деца су* радознано *гледала у глатику површину реке*.

Тако се код глагола визуелне перцепције, као и код других перцептивних глагола, реализује трострука опозиција смисла: перципирати – бити перципиран – искористити способност перципирања.

⁴ О значају односа конверзије у семантичком систему језика и у класификацији глагола, као и о гнездима конверзива, од којих сваки омогућава подизање ранга сваког учесника ситуације до првог ранга, позиције субјекта, в. Апресјан 2006: 82.

У корпусу је мањи број потврда са примарним значењем визуелне перцепције, и то су примери типа:

гледати

(неко ка некоме, нечему, у некога, у нешто, некога, нешто) *обухваћати* погледом, *посматрати*, *моштри*; *управљати*, *уирати* поглед, очи;

Кад се баје, у очи се *гледа* (Павлин. 1, 177). *Гледа* како цвијет покрај листа пупа (Назор 19, 60).

(неко некога, нешто, у некога, нешто) (у народним песмама) *нишани*, *циљати*, *гађати*.

На Ивана јуриш учинио, | *Гледа* копљем у срце јунака (НП Вук 3, 397).

видети:

(про)читати.

Побратиме, Лимо харамбаша! | Књигу *виђи*, не почаси часа, | Брже зови Ђура барјактара (НП Вук 3, 300).

проверавати, *прегледа*.

Онај трговац, што му је паре дао, чекао га је ... да *виде* рачун, шта је зарадио (НПр, БВ 1887, 364).

повратни

(себе) *угледа* самог себе, свој лик (у огледалу и сл.).

Кад се после болести први пут *виде* у огледалу, запрепасти се (Ред.).

Међутим, велики је број метафоричних значења са смислом глагола интелектуалних радњи: става, суда, мишљења (о некоме нечему), пажње, контроле, проверавања, очекивања, наде, настојања, тежње, интересовања, бриге, старања, предвиђања и сл.; затим глагола осећања: љубави, мржње, неподношења; глагола кретања и положаја у простору: срастање, виђање / виђање (с неким), усмерености, управљености (према нечему), што показују примери типа:

гледати:

(неко-нешто) *обраћати* пажњу, *пажљиво* *ирати* са очекивањем, *надом*; *полађати* *наду* (у некога).

И сав свијет *гледа* ... шта ћу рећи (Шапт. 2, 41).

(неко некога) (обично уз одричне облике глагола *моћи*, често појачано допуном „очима“) (не) *ирати*, (не) *подносити*.

Село га је волило и штимало. Само поп и кнез *нијесу* *га* никако *могли* *гледа*ти (Коч. 4, 16). Њих два лепо *не мога*ше *да се* *гледа*ју (Весел. 8, 171).

(нешто к/ка нечему, на нешто, у нешто) *бити* *окренути* према нечему.

Врата ... *гледа*ју *на* *исток* (Дан. Ђ. 12, 655). Соба је *гледала* *у* *дворишту* (Козарч. 2, 142).

(неко неко некога, нешто) *проверавати*, *испитивати*.

Гледао сам у српској историји, ал' нигде не *нађох* да је први Немања имао ћерку (Јакш. Ђ. 7, 85).

стајати се *да* *нешто* *буде* *спремљено*, *обављено*, *сређивати*; *гоштовити*, *припремати* (оброк).

Кад баба *изађе* да *гледа* вечеру ... *остасмо* само ја и она (Лаз. Л. 1, 9).

(неко некога, једно у друго) *показивати* *симпатије*, *наклоност* (према особи *другог* *пола*), *воле*ти, *водити* *љубав* (с неким).

Је ли ... по вашем закону да *дјевојка* *ваше* *вјере* — *гледа* Турчина (Андрић 2, 18).

видети:

(неко некога, нешто) *испознајти, проучити, упознати*.

Пошто смо видели Милоша у унутрашњој политици, треба да га видимо и у спољашњој (Јов. С. 11, 19).

(при)пазити.

Јега ... узме дете у руке, па му тепа, док Мирјана види и спреми вечеру (Весел. 8, 124).

(неко, нешто у некоме, нечему нешто) *налазити; сматрати, мислити*.

Наука види све у еволуцији, а песник у вечности (Дуч. Ј. 6, 279).

(неко нешто) *замислити, замисљати; предвидети, предвиђати*.

Чим се напије, он [Ђоркан], заљубљен, види себе „у срцу” и „какав јест” (Андрић 3, 31).

(неко некаквим) *осећати се, осећати се*.

Радо би се свраћао к суседу ... Ту би се видео мирнији, покојнији (Драж. 2, 54).

2.4. Може се издвојити и четврта серија глагола који означавају активно деловање објекта на нечија чула: *пасти / пагати у очи* (појавити се, појављивати се, искрнути), нпр.:

(4) Иза одмаралишта *видела се* (појавила се, искрсла је) *главља површина реке*.

Ова серија је мање регуларна него прве три, али је у српском језику много заступљена, неупоредиво више од друге серије пасивне употребе, која је у речничком корпусу, као што је показано, засведочена само појединачним примерима. Она је и морфолошки маркирана употребом речи *се* уз глаголе, па је у великом броју примера тешко разграничити безличне, пасивне и медијалне употребе ових глагола. То показују примери типа:

видети се:

(неко, нешто) *пасти / пагати у очи*

безличне конструкције

(нешто)

Није време дошло да гинемо него да *се види* ко је какав (Андрић 7, 320).

(некоме нешто) *бити видљив, очигледан, приметан, примећивати се*.

Види му се мријет му се неће | а јест нешто што га наприед креће (Маж. И. 1, 12). Мајка би ми тако радо помогла ... али баш *јој се види* да не може (Шапч. 7, 132).

(неко некоме нешто) *запазити, приметити*

у личном гл. облику

Куне се у све на свету а *видиш му* да лаже (Ред.). Циганине, ти у неђељу кујеш? – Па како ми *добро видиш* (НПосл Вук).

(неко од некога нешто) *(на)учити од некога гледајући*.

– Што чине ђеца? – Што *виде од оца* (НПосл Вук). *Од кога си то видео?* – чуди се понекад мати свом детету (Ред.).

повратни

(неко, нешто)

Кроз поноћ нему и густо грање | *Види се* звезда тихо трептање (Јакш. Ђ. 1, 69). Са врха Ловћена *види се*, кажу италијанска обала (Ред.).

(некоме нешто)

У могъ вранца деветъ покроваца, и опетъ *му се ребра виде* (НЗаг, ЛМС 80, 108).

(на неком месту, у некој ситуацији, стању) *бићи зашечен, наћи се, обрети се*.

Кад се царев зет *види на невољи*, спреми се и отиде (НПр Вук, 185).

(неким, некаквим) *чинити се, изгледајти*.

Ви сте као окречени гробови, који се споља *виде лијеји* а унутра су пуни костију мртвачкијех (Вук 11, 24).

(некоме неким, некаквим)

Милан ми се *види мудар и озбиљан* (Шапч. 7, 202).

гледати се:

(неко, нешто) *чинити се, изгледајти*.

Само на вршку брега висока, | ... једно се дрво големо *гледа* (Кост. Л. 6, 158).

(некоме неко, нешто некакв)

Ситиан им се на очи гледаше (НП, БВ 1912, 182).

У српском језику глаголи визуелне перцепције реализују примере употребе у виду још две серије.

2.5. Пету серију чине узајамно повратни глаголи, код којих се реализује ситуација напоредне и реципрочно усмерене активности субјекта и објекта, што показују примери типа:

видети:

(без допуне)

Срећан ти пут и: у здрављу да се видимо (Јакш. Ђ. 5, 180).

(с неким) *састајти се, сусрести се*

Имао [сам] срећу у Каслу с Вама се видјети и познати (НПр Вук, I).

гледати:

(без допуне)

Обје странке заколутале очима, *гледају се* као курјаци (Цар Ем. 5, 287).

Гледали смо се у очи (Матић М., Реп. 1959, 11–12/3).

2.6. Шесту серију показују примери употребе у којима ситуација активно делује на субјекат перцепције, и то само код глагола *видети*, што показују примери његове повратне форме и медијалног значења типа:

(нултовалентни) безл. *бићи видно*.

Види ли се? (Вук, Рј.). Треба да стигнемо у село док *се види* (Ред.).

(некоме)

Ко хоће *да му се види*, нека носи свијећу наприједа (НПосл Вук).

(некоме нешто)

У челенки два камена драга, | *Војводи се види пуштовати* | ... У по ноћи, кано и у подне (НП Вук 2, 483).

(неко на неком месту, у некој ситуацији, стању и сл.) *бићи зашечен, наћи се, обрети се*.

Кад се царев зет *види на невољи*, спреми се и отиде (НПр Вук, 185). Ови [трговци] *се виде у чуду* и потрче Јованчи (Мих. Ст. 1, 70). Он *се виде у једном ходнику*, који је блештао од сјаја толико, да му очи засенуше (Весел. 10, 149).

покр. (неко) *добити менстирацију*.

Нисам *се видела* већ три месеца (Змај 4). Ако којој по несрећи падне да *се* баш тога дана [на млади петак] *види*, нека кошуљу не пере до светог Матеја (Радић Д. 5, 96).

(неко некаквим) *осетити се, осећати се*.

Радо би се свраћао к суседу ... Ту би се *видио* мирнији, покојнији (Драж. 2, 54).

3.0. Анализа примера из корпуса показала је да глагол *зледаџи* не реализује значења прве серије, мада су такве реализације могуће (в. прим. могуће замене у т. 2.1). У четвртој серији јавља се само невелики број примера употребе глагола *зледаџи* у повратној форми (в. пр. у т. 2.4). У шестој серији реализују се само медијална значења глагола *видеџи*. Истакнута ограничења проистичу из разлога што у првој серији глаголи визуелне перцепције активирају видску опозицију свршености и компоненте фактивности, карактеристике којих нема код глагола типа *зледаџи*, док се у четвртој серији реализује ситуација активног деловања објекта перцепције, која опонира ситуацији активног деловања субјекта, карактеристичној за реализацију значења глагола типа *зледаџи*. Значења ова два глагола се преклапају у другој серији, у конструкцијама пасивне употребе, и у серијама реализације значења њихових повратних форми, у трећој серији са рефлексивним значењем, у четвртој серији у повратној форми и у петој серији са реципрочним значењима.

3.1. У основном, генеричком значењу у оба глагола најчешће се активира видска опозиције, па су у том случају у истим значењима глаголи међусобно незамењиви, док је у случају видске неутрализације могућа њихова синонимична употреба, што показују примери типа.

видети:

примиџи, примаџи уџиске чулом вида (светлосне, слике предмета)

Нит' бијаше зв'језде ни мјесеца; | Али Мутап и по мраку *види* / *гледа (НП Вук 4, 300). Ја на очи не *видим* / *не *зледам* од муке (Весел. 6, 261). Коњи много боље *виде* / *зледају него људи (Вуков. А. 1, 44). Слепац не *види* / *не *гледа* (Ред.). Не знам како ћу [писмо] моћи довршити, јер једва на очи *видим* / *зледам* (Гар. И. 2, 32).

фиг. Бранковић само себе *зледаше*, од народа се одвајаше и не *виђаше* далеко (Дан. Ђ. 7, 111).

гледати:

примаџи чулом вида (светлосне) уџиске, служиџи се чулом вида.

И исцијели га да ниједи и слијепи *стигаде* говорити и *зледаџи* / *стигаде видеџи (Вук 11, 13). И док је имао очи да *гледа*, могао је да *види*: најдраже од свих бића ... скакало је око њега (Андрић, СКЛ НС 52, 424).

фиг. *биџи поцеџан, подеран (о обући).*

И ципеле му већ *зледају* / *виде, и бунда му губи косу (Каш., Трокошуљник, Београд 1930, 215).

(очима)

Убила ме мемла од камена, | Ја не могу ни очима *зледаџи* / * не могу ни очима *видеџи*, | Камо л' с Мусом мејдан дијелити (НП Вук 2, 404). Као да се очима само *гледа* / *види*, а само слухом живи (Дуч. Ј. 5, 155).

примаџи светлосне уџиске (о чулу вида, очима)

Сваки уд на човечјем телу има свој посао: око *гледа* / *види*, уво слуша (Поп. Гавр. 8, 146).

фиг. *даваџи, одражаваџи лик, слику (о огледалу).*

Огледало, да би не *зледало* / не *видело* (НП Андрић Н. 2, 252).

3.2. Показало се да су у случајевима преклапања значења код разматраних глагола јављају две могућности: 1) Реализовање односа синонимije и могућност

међусобне замењивости у случајевима неутрализације видске опозиције и укидања компоненте фактивности, што је нарочито евидентно у трећој серији; 2) Синонимија се не реализује, нити је могућа међусобна замењивост у случајевима активирања видске опозиције и компоненте фактивности, што за последицу има, како је већ показано, рестрикцију серијалне употребе перцептивних глагола типа *гледаш*.

4.0. Семантичко-синтаксичка анализа спроведена у овом истраживању, чији су резултати представљени у раду, показала је да се регуларно функционисање јединица поткласе глагола визуелне перцепције одвија у оквирима описаних серија, што даје могућност синтаксичко-семантичког моделирања њиховог интегралног описа и то, како појединачних глаголских лексема, њихових портрета, тако и уређених парадигми, њихових типова. Типичне су ситуације у којој двовалентни глаголи визуелне перцепције реализују своја примарна и семантички деривирана значења у активним, ређе пасивним конструкцијама. За глаголе типа *видети* то су реализације у оквиру прве ређе друге серије, а за глаголе типа *гледаш* то су реализације у оквиру треће ређе друге серије.

4.1. Ови глаголи се јављају и у нетипичним ситуацијама, најчешће са промењеном валентношћу, и то као једновалентни, по правилу у генеричком значењу, а најчешће са речју *се* било да се ради о повратној форми, безличној или медијалној употреби. И ово истраживање је показало да присуство речи *се* уз глаголе визуелне перцепције, као и уз друге дитранзитивне глаголе, најчешће укида синтаксичку опозицију субјекат – објекат, што се на формалном плану испољава у промени валентности глагола било да се она смањује (примери једновалентне и нултовалентне употребе), било да се повећава (примери тровалентне употребе) (исп. Самарџић 2006: 179–192). У овим случајевима реч *се* сигнал је за промену места одређених улога у синтаксичкој структури, при чему се улога објекта перцепције најчешће реализује у позицији субјекта и у форми номинатива, или се улога субјекта перцепције реализује у позицији логичког субјекта и форми датива. У тровалентним реализацијама осим улога субјекта и објекта перцепције реализују се и улоге пацијенса, посматрача, средства, каузатора, локализатора, улоге које се у реченици јављају у позицији индиректног објекта, логичког субјекта или обавезних допуна.

Закључак

5.0. У раду је, на основу лексичкосемантичке и граматичке анализе примера употребе глагола *видети*, *гледаш*, установљено да су ови глаголи типични представници поткласе глагола визуелне перцепције чија се правила употребе у српском језику реализују у оквиру шест серија. Три прве серије засноване су на прототипичној ситуацији визуелне перцепције са регуларним синтаксичким распоредом улога субјекта и објекта перцепције, док су остале три серије мање регуларне, што се на синтаксичком плану реализује најчешће у укидању улоге субјекта перцепције и експонирању улоге објекта перцепције уз употребу речи *се* уз глаголе (у безличним конструкцијама и медијалним значењима) и/или померањем улоге субјекта перцепције у трећу синтаксичку позицију у форми логичког субјекта у дативу.

5.1. На основу већ утврђене и наведене регуларне уређености парадигми основних (типичних) перцептивних глагола, као и на основу регуларне уређености парадигми основних (типичних) глагола визуелне перцепције, установље-

не у овом раду, претпостављамо да ће се семантичко-синтаксичке карактеристике и других глагола визуелне перцепције кретати у задатим серијалним, видским, ситуационим и др. оквирима, утврђеним на примеру њихових типичних представника: двовидског глагола *видети* и несвршеног глагола *гледати*.

Литература и извори

Апресјан 1995 Апресян, Ю. Д., *Интегралное описание языка и системная лексикография*, Школа „Языки русской культуры“, Москва.

Апресјан 2006 Апресян, Ю. Д., *Основания системной лексикографии, Языковая картина мира и системная лексикография*, Ответственный редактор Ю. Д. Апресян, „Языки славянских культур“, Москва, 31–160.

Речник САНУ *Речник српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, (1962, књига II, 1965, књига III), Српска академија наука и уметности, Београд.

Самарцић 2006 Самарцић, Тања, *Реч се у аргументној структури дитранзитивних глагола*, *Научни састанак слависта у Вукове дане 35/1*, Београд, 179–192.

VERBS OF VISUAL PERCEPTION IN THE SERBIAN LANGUAGE

Summary

Based on the semantic-syntactic analysis of the examples concerning the use of the biaspectual verb *videti* and imperfective verb *gledati* from the corpus of the Dictionary of Serbian Academy of Sciences and Arts, it has been established that these verbs represent typical verbs of visual perception, since their meanings realize all four regular series, and under specific semantic, morphological and syntactic conditions two additional series, but with different distribution and number of registered instances. The uses of the biaspectual verb *videti* have no distributional restrictions and their meanings are realized in all six series, so this verb can be taken to be a prototypical instance of the verbs of visual perception.

Stana Ristić